

Promemoria om nya skatteregler för
pensionsförsäkring

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till ändrade skatteregler för pensionsförsäkringar och avtal om tjänstepension till följd av EG-domstolens dom i det s.k. Danmarksålet (dom den 30 januari 2007, kommissionen mot Kungariket Danmark, mål nr C-150/04). Förslag lämnas också om övergångsregler för befintliga försäkringsavtal och avtal om tjänstepension.

I Sverige liksom i Danmark ingår under vissa förutsättningar pensionsförsäkringspremier och liknande pensionsavsättningar inte i de skattepliktiga arbetsinkomsterna. Beskattningen skjuts i stället upp till dess avsättningen betalas ut som pension. Det gäller både för privat pensionssparande och för tjänstepensioner. En av flera förutsättningar för en uppskjuten beskattning är att pensionsavsättningarna görs inom landet, t.ex. till ett försäkringsbolags etablering i landet.

I domen slår EG-domstolen fast att det danska etableringskravet, dvs. kravet att en pensionsavsättning skall göras till en pensionsförvaltare i Danmark för att beskattningen skall skjutas upp till pensionering, inte är förenligt med EG-rätten. Domstolens dom har betydelse för Sveriges del eftersom svensk lagstiftning innehåller ett liknande etableringskrav för en uppskjuten beskattning som det danska. Enligt våra bestämmelser får premier till pensionsförsäkringar dras av endast om försäkringen meddelas i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige. Motsvarande krav ställs för att arbetsgivarens tjänstepensionsförsäkringspremier för en anställd inte skall tas upp till beskattning av arbetstagaren.

I promemorian görs bedömningen att detta villkor för en uppskjuten beskattning inte längre bör behållas. Det föreslås därför att skattereglerna för pensionsförsäkringar anpassas till EG-rätten genom att det nuvarande etableringskravet för pensionsförsäkring ändras till att omfatta försäkringar meddelade inom EES.

Det föreslås också att de särskilda reglerna för s.k. kapitalpensionsförsäkringar slopas. Reglerna infördes för att anpassa de svenska reglerna till EG-rätten och bygger på det gamla etableringskravet att en pensionsförsäkring skall vara meddelad i Sverige. Med ett etableringskrav inom EES saknas skäl att behålla särreglerna för kapitalpensionsförsäkringar.

Kravet på att försäkringsgivaren skall vara etablerad i Sverige syftade till att säkerställa att den uppskjutna beskattningen inte används för att t.ex. omvandla skattepliktiga arbetsinkomster till skattefria inkomster i strid med pensionssyftet. Meningen med den uppskjutna beskattningen är ju att pensionen skall beskattas i stället för den arbetsinkomst som används för att betala pensionsförsäkringspremierna. Om detta samband mellan skattebefrielsen för pensionsförsäkringspremierna och beskattningen av pensionen skall kunna upprätthållas krävs det att Sverige har en generell möjlighet att beskatta pension som grundar sig på i Sverige skattebefriade premier. Detta förutsätter emellertid i princip att pensionen betalas ut från en etablering i Sverige.

För att så långt som möjligt säkerställa att pensionen kan beskattas i Sverige även om försäkringen meddelas utomlands, om än inom EES, föreslås ett nytt villkor för pensionsförsäkring som innebär att

försäkringsgivaren i försäkringsavtalet skall förbinda sig att lämna kontrolluppgift om försäkringen, dvs. uppgift för fysiska personer om bl.a. premiebetalningar och utfallande belopp.

För att förhindra att parterna i ett försäkringsavtal förfogar över avtalet eller försäkringen så att den inte längre uppfyller villkoren i inkomstskattelagen föreslås att försäkringens värde skall skattas av med en gång och tas upp som intäkt av tjänst. En avskattning av försäkringen föreslås ersätta den nuvarande ogiltighetsbestämmelse som gäller för ändring av villkoren för en pensionsförsäkring i strid mot skattereglerna och därmed mot pensionssyftet. En ogiltighetsbestämmelse är nämligen otillräcklig som sanktion mot villkorsändringar om försäkringen meddelas i ett annat land. För att en avskattning inte skall fungera som ett alternativ till otillåtna engångsutbetalningar från försäkringen i strid mot pensionssyftet föreslås att det belopp som skall tas upp till beskattning räknas upp med tjugo procent.

Det föreslås vidare ändringar i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta så att även pensionsutbetalningar från utländska försäkringsbolag till utomlands bosatta blir skattepliktiga. En förutsättning för skatteplikt är att den skattskyldige yrkat och medgivits avdrag för premier till pensionsförsäkring vid taxering i Sverige och eller att rätten till pension tjänats in genom arbete här.

När det gäller skatt enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel föreslås som en övergångslösning att de nuvarande reglerna om skattskyldighet för i utlandet meddelade kapitalförsäkringar utvidgas till att också omfatta pensionsförsäkringar som meddelas inom EES.

Det föreslås att de nya reglerna skall tillämpas retroaktivt och gälla för försäkringsavtal som tecknas från och med dagen efter offentliggörande av denna promemoria, dvs. på försäkringsavtal som ingåtts efter den 1 februari 2007.

Regeringen har den 1 februari 2007 överlämnat skrivelsen Meddelande om kommande ändringar av skattereglerna för pensionsförsäkring (skr. 2006/07:47) till riksdagen där promemorians förslag aviseras. I skrivelsen påpekas behovet av att i promemorian föreslagna regler kan tillämpas retroaktivt från och med den 2 februari 2007.

För äldre försäkringsavtal, dvs. avtal som tecknats senast den 1 februari, föreslås att nuvarande regler inklusive etableringskravet bör gälla. För att denna åtskillnad mellan nya och äldre försäkringar skall vara meningsfull föreslås därtill att äldre pensionsförsäkringsavtal inte via beståndsöverlåtelse skall kunna flyttas utomlands utan att avskattning sker. Det föreslås av samma skäl att möjligheten att överföra kapitalet i en pensionsförsäkring till en annan pensionsförsäkring tas bort för äldre försäkringar, till dess det är klarlagt om regler kan föreslås som på ett godtagbart sätt säkerställer framtida beskattning av pensioner och pensionskapital samtidigt som de inte blockerar möjligheten att flytta värdet i äldre pensionsförsäkringar. Vissa särskilda övergångsbestämmelser föreslås också för kapitalpensionsförsäkringar.

Innehållsförteckning

1	Lagtext.....	5
1.1	Lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	5
1.2	Lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.....	8
1.3	Lag om ändring i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.....	11
1.4	Lag om ändring i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.....	14
1.5	Lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.....	15
1.6	Lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104).....	17
2	Bakgrund.....	18
3	Gällande skatteregler.....	18
4	Nya kvalitativa krav för pensionsförsäkring.....	20
4.1	Utgångspunkter för ändrade skatteregler.....	20
4.2	Nya kvalitativa villkor för pensionsförsäkring.....	23
4.3	Kapitalpension.....	27
4.4	Effektivare sanktionsmöjligheter.....	29
4.5	Avkastningsskatt.....	31
4.6	Internationella frågor.....	33
5	Övergångsfrågor m.m.....	34
6	Effekter för de offentliga finanserna.....	38
7	Författningskommentarer.....	39
7.1	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	39
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.....	41
7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.....	42
7.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.....	42
7.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.....	42
7.6	Förslaget till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104).....	43

1 Lagtext

1.1 Lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 28 kap. 3 § och 58 kap. 1 a, 2, 4, 16 och 19 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 kap.

3 §¹

Arbetsgivares tryggande av utfästelse om pension till en arbetstagare skall dras av som kostnad i den utsträckning som anges i 5–18 §§, om utfästelsen tryggas genom

– överföring till pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,

– avsättning i balansräkning i förening med kreditförsäkring eller i förening med kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti,

– betalning av premie för pensionsförsäkring, eller

– överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som enligt 39 kap. 13 c § likställs med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., *om överföringen sker till ett fast driftställe i Sverige enligt ett avtal som ingåtts i den verksamhet som bedrivs från det fasta driftstället.*

– överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som enligt 39 kap. 13 c § likställs med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

58 kap.

1a §²

Sådana avtal om tjänstepension som avses i 28 kap. 2 § andra stycket skall

1. ingås med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en verksamhet som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige, och

1. ingås med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en verksamhet som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige, *eller i en verksamhet som bedrivs av ett utländskt tjänstepensionsinstitut enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige*, och

2. uppfylla de villkor som anges i fråga om pensionsförsäkring i

– 5 och 6 §§ om gränsdragning,

– 7 § om tjänstepensionsförsäkring,

– 8 § och 9 § första och andra styckena om den försäkrade,

– 10-14 §§ om ålders-, sjuk- och efterlevandepension,

¹ Senaste lydelse 2005:1170.

² Senaste lydelse 2005:1170.

- 15 § om fondförsäkring och,
- 16 § om försäkringsavtalets utformning.

2 §

En försäkring är en pensionsförsäkring om den uppfyller de villkor som anges i 4–16 §§.

Med kapitalförsäkring avses en livförsäkring som inte är en pensionsförsäkring. Också en försäkring som uppfyller villkoren för en pensionsförsäkring anses som en kapitalförsäkring om så bestämts när avtalet ingicks.

Med kapitalförsäkring avses också en pensionsförsäkring som har avskattats enligt 19 §.

4 §

En pensionsförsäkring skall ha meddelats i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige och som skall beskattas enligt denna lag eller enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

En pensionsförsäkring skall ha meddelats i en försäkringsrörelse som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige eller i en verksamhet som bedrivs av en EES-försäkringsgivare enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

16 §

Pensionsförsäkringsavtalet skall innehålla villkor att försäkring inte får

1. pantsättas eller belånas,
2. ändras på sådant sätt att den inte längre uppfyller villkoren för pensionsförsäkring, eller
3. överlätas eller återköpas i andra fall än som avses i 17 eller 18 §.

Ett pensionsförsäkringsavtal skall också innehålla villkor att försäkringsgivaren åtar sig att lämna kontrolluppgifter om försäkringen enligt lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.

Försäkringsavtalet skall också innehålla de villkor i övrigt som avgör om försäkringen är en pensionsförsäkring. Avtalet får inte innehålla villkor som är oförenliga med bestämmelserna om pensionsförsäkring.

19 §³

Det kapital som hänför sig till en pensionsförsäkring skall tas upp i inkomstslaget tjänst (avskattning), om försäkringsgivaren

1. överlåter försäkringen till en försäkringsgivare som inte meddelar pensionsförsäkring, eller
2. för över försäkringen till en sådan del av sin verksamhet som inte avser pensionsförsäkring.

³ Senaste lydelse 2005:1170.

Avskattningen skall ske i fall som avses i första stycket 1 när ansvaret för försäkringen övergår på den övertagande försäkringsgivaren och i fall som avses i första stycket 2 när försäkringen förs över.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också på tjänstepensionsavtal som uppfyller villkoren i 1 a §.

Avskattning skall också ske om pensionsförsäkringsavtalet ändras så att det inte längre uppfyller villkoren för att utgöra en pensionsförsäkring eller om parterna på annat sätt förfogar över avtalet i strid med sådana villkor.

Vid avskattning enligt fjärde stycket beräknas den skattepliktiga inkomsten som det kapital som hänför sig till pensionsförsäkringen multiplicerat med 1,20.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008 och tillämpas på försäkringsavtal som ingåtts från och med den 2 februari 2007.

2. För försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 skall äldre bestämmelser i 58 kap. 2, 4, 16, och 19 §§ fortfarande gälla.

3. Bestämmelsen i 58 kap. 18 § tredje stycket, andra och tredje meningen, om överföring av hela pensionsförsäkringens värde till en annan pensionsförsäkring tillämpas inte för pensionsförsäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

4. Ett villkor i ett försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 om rätt till överföring av försäkringens värde till en annan försäkring skall inte hindra att försäkringen anses uppfylla villkoren för en pensionsförsäkring.

5. Den nya bestämmelsen i 28 kap. 3 § om överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut tillämpas på överföringar som sker enligt avtal som ingåtts från och med den 2 februari 2007. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överföringar enligt avtal som ingåtts tidigare.

6. Den nya bestämmelsen i 58 kap. 1 a § om avtal om tjänstepension tillämpas på avtal om tjänstepension som ingåtts från och med den 2 februari 2007. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för avtal som ingåtts tidigare.

7. En försäkring skall anses uppfylla det nya kvalitativa villkoret i 58 kap. 16 § om kontrolluppgiftslämnande förutsatt att villkoret senast den 31 december 2007 har förts in i avtalet.

1.2 Lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastnings- skatt på pensionsmedel

Härigenom föreskrivs att 2 och 9 §§ lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Skattskyldiga till avkastningsskatt är

1. svenska livförsäkringsföretag,
2. utländska livförsäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige och utländska tjänstepensionsinstitut som bedriver med försäkringsverksamhet jämförbar tjänstepensionsverksamhet från fast driftställe i Sverige,
3. understödsföreningar som bedriver till livförsäkring hänförlig verksamhet,

4. pensionsstiftelser enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. och utländska tjänstepensionsinstitut som från fast driftställe i Sverige meddelar avtal om tjänstepension med villkor som innebär att institutet kan likställas med en pensionsstiftelse enligt samma lag,

5. arbetsgivare som i sin balansräkning redovisar pensionsutfästelse under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggande av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag,

6. obegränsat skattskyldiga som innehar pensionssparkonto,

7. obegränsat skattskyldiga som innehar

a) *kapitalförsäkring* som är meddelad i försäkringsrörelse som inte bedrivs från fast driftställe i Sverige, eller

a) *kapital- eller pensionsförsäkring* som är meddelad i försäkringsrörelse som inte bedrivs från fast driftställe i Sverige, eller

b) försäkring som anses som pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229),

8. obegränsat skattskyldiga som ingått ett avtal om tjänstepension med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en verksamhet som inte bedrivs från fast driftställe i Sverige, under förutsättning att avtalet är jämförbart med en *kapitalförsäkring*.

8. obegränsat skattskyldiga som ingått ett avtal om tjänstepension med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en verksamhet som inte bedrivs från fast driftställe i Sverige, under förutsättning att avtalet är jämförbart med en *kapital- eller pensionsförsäkring*.

Om en sådan försäkring som avses i första stycket 7 a inte innehas av någon som är obegränsat skattskyldig, skall den som har panträtt i försäkringen anses inneha den.

Bestämmelserna i första stycket 7 omfattar inte försäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar. Detsamma gäller ett motsvarande avtal om tjänstepension som är jämförbart med kapitalförsäkring.

¹ Senaste lydelse 2005:1172.

9 §²

Skatten uppgår till 15 procent av skatteunderlaget enligt 3 § om inte annat följer av andra och fjärde styckena.

För den del av skatteunderlaget som hos sådan skattskyldig som avses i 2 § första stycket 1-3, 7 och 8 är hänförligt till annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller till annat med personförsäkring jämförbart tjänstepensionsavtal än sådant som avses i 28 kap. 2 § andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229) uppgår skatten till 30 procent av nio tiondelar av skatteunderlaget.

Med pensionsförsäkring likställs i denna paragraf en sådan kapitalförsäkring som

1. avses i 58 kap. 2 § andra stycket andra meningen inkomstskattelagen (1999:1229), eller

2. uppfyller villkoren i 58 kap. 6-16 §§ inkomstskattelagen, om den har meddelats i en sådan verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 2 lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och utländska tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Med pensionsförsäkring likställs också sådana avtal om tjänstepension som uppfyller villkoren i 58 kap. 1 a § första stycket 2 inkomstskattelagen.

I det fall beskattningsåret är längre eller kortare än 12 månader skall skattesatsen jämkas i motsvarande mån. Sådan jämkning skall också göras om hela behållningen på ett pensionssparkonto avskattas enligt 58 kap. 33 § inkomstskattelagen eller avsättning som avses i 3 § femte stycket helt upplöses under beskattningsåret. Överlåts ett helt försäkringsbestånd från ett livförsäkringsföretag till ett annat sådant företag eller sker fusion enligt 15 a kap. 1 eller 18 § försäkringsrörelselagen (1982:713) inträder det övertagande företaget i det överlåtande företags skattemässiga situation.

Med pensionsförsäkring likställs sådana avtal om tjänstepension som uppfyller villkoren i 58 kap. 1 a § första stycket 2 inkomstskattelagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.
2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på livförsäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 under förutsättning att
 - a) premier inte därefter betalas,
 - b) avtalet inte därefter ändras på ett sätt som medför ökad premie förpliktelse totalt sett eller en tidigareläggning av premiebetalning, eller
 - c) större premie inte därefter betalas än den som lägst skall betalas för betalningsperioden enligt avtalet.

² Senaste lydelse 2005:1172.

3. Om de nya bestämmelserna blir tillämpliga på livförsäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 skall den premiebetalning som föranleder att de nya reglerna blir tillämpliga anses som ett avtal om en ny försäkring.

4. Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas på försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

1.3 Lag om ändring i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Vid beräkning av den skattepliktiga förmögenheten skall som tillgång tas upp

1. privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt,
2. småhus med tillhörande tomtmark på lantbruksenhet som på grund av ägarens begäran enligt 2 kap. 9 § tredje stycket inkomstskattelagen (1999:1229) är näringsfastighet,
3. den del av en näringsfastighet som inrymmer en bostadslägenhet som används eller är avsedd att användas av fastighetsägaren för eget eller närståendes boende,
4. aktie i ett aktieslag som är inregistrerat vid börs i det land där aktiebolaget är hemmahörande samt marknadsnoterad aktie i ett aktiebolag som är hemmahörande i Sverige om ett aktieslag i bolaget den 29 maj 1997 var eller senare har varit inregistrerat vid svensk börs med undantag för huvuddelägares aktie,
5. aktie i ett aktieslag som inte är marknadsnoterat i det land där aktiebolaget är hemmahörande med undantag för huvuddelägares aktie i ett aktiebolag i vilket finns ett aktieslag som är marknadsnoterat,
6. annan sådan delägar rätt som avses i 48 kap. 2 § första stycket inkomstskattelagen än aktie om delägarrätten inte är marknadsnoterad samt andel i handelsbolag med undantag för andel i juridisk person till den del den juridiska personen är skattskyldig,
7. annan marknadsnoterad delägar rätt än aktie, marknadsnoterad fordringsrätt och marknadsnoterad tillgång som avses i 52 kap. inkomstskattelagen,
8. livförsäkring med undantag för
 - a) pensionsförsäkring samt
 - b) livförsäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar,
9. rätt till livränta eller därmed jämförlig utbetalning med undantag för rätt till
 - a) utbetalning på grund av försäkring,
 - b) utbetalning på grund av tidigare anställning samt
 - c) underhållsbidrag,
10. kontobehållning med undantag för behållning på pensionsspar-konto,
11. fordran i pengar och liknade betalningsmedel samt fordran avseende marknadsnoterad tillgång som anges i 4, 5 eller 7,
12. pengar och liknade betalningsmedel till den del de sammanlagt överstiger 25 000 kronor,
13. lösöre med undantag för

¹ Senaste lydelse 2006:235.

- a) inre lösöre för personligt bruk,
- b) yttre lösöre för personligt bruk till den del det enskilda föremålets värde understiger 10 000 kronor,
- c) fordon som avses i 2 kap. 2 § första stycket vägtrafikskattelagen (2006:227) samt
- d) lösöre som är deponerat på museum eller liknande inrättning, om tillgången inte ingår i sådan näringsverksamhet som avses i 13 kap. 1 och 11 §§ inkomstskattelagen i annat fall än enligt 2 och 3.

Undantaget i första stycket 4 och 5 för huvuddelägars aktie tillämpas på

1. aktie i ett aktiebolag i vilket aktier var inregistrerade vid börs vid utgången av år 1991, om aktien har innehafts direkt eller indirekt av en huvuddelägare sedan denna tidpunkt,

2. aktie i ett aktiebolag i vilket aktier har inregistrerats vid börs första gången efter utgången av år 1991, om aktien har innehafts direkt eller indirekt av en huvuddelägare sedan inregistreringen,

3. aktie i ett aktiebolag i vilket aktier har marknadsnoterats första gången efter utgången av år 1996, om aktien har innehafts direkt eller indirekt av en huvuddelägare sedan marknadsnoteringen,

4. aktie som har förvärvats med stöd av aktie som avses i 1–3, om aktien har innehafts direkt eller indirekt av en huvuddelägare sedan detta förvärv,

5. aktie som avses i 1–4 och som har förvärvats av ett barn eller barnbarn till huvuddelägaren och i förekommande fall därefter åter förvärvats av huvuddelägaren och som har innehafts direkt eller indirekt av ett barn, barnbarn eller av huvuddelägaren sedan först nämnda förvärv.

Med huvuddelägare avses sådan aktieägare som, ensam eller tillsammans med närstående, innehade aktier direkt eller indirekt motsvarande minst 25 procent för röstvärdet av aktierna i bolaget vid utgången av år 1991 i fråga om aktier i ett aktiebolag i vilket aktier var inregistrerade vid den tidpunkten och i övriga fall vid tidpunkten för inregistrering eller marknadsnotering som avses i andra stycket. Som huvuddelägare anses även dödsboet efter sådan aktieägare.

Med pensionsförsäkring likställs i denna paragraf en sådan livförsäkring som

1. avses i 58 kap. 2 § andra stycket andra meningen inkomstskattelagen (1999:1229), eller

2. uppfyller villkoren i 58 kap. 6-16 §§ inkomstskattelagen, om den har meddelats i en sådan verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 2 lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte på livförsäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 under förutsättning att

- a) premier inte därefter betalas,
- b) avtalet inte därefter ändras på ett sätt som medför ökad premie förpliktelse totalt sett eller en tidigareläggning av premiebetalning, eller
- c) att större premie inte därefter betalas än den som lägst skall betalas för betalningsperioden enligt avtalet.

3. Om de nya bestämmelserna blir tillämpliga på livförsäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 skall den premiebetalning som föranleder att de nya reglerna blir tillämpliga anses som avtal om en ny försäkring.

4. Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas på försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

1.4 Lag om ändring i lagen (2001:1227) om självdeklara- tioner och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 1 § lagen (2001:1227) om självdeklARATIONER och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §¹

Utländska företag som driver bankverksamhet, värdepappersrörelse, fondverksamhet, finansieringsverksamhet eller försäkringsverksamhet i Sverige utan att inrätta en filial eller motsvarande etablering här, skall innan verksamheten inleds ge in en skriftlig förbindelse till Finansinspektionen om att lämna kontrolluppgifter i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Skyldigheten att lämna en förbindelse enligt första stycket gäller inte ett utländskt företag som hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grund av bestämmelser i den staten är förhindrat att lämna kontrolluppgifter.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om EES-försäkringsgivare enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige som bara bedriver pensionsförsäkringsverksamhet i Sverige.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.
 2. Den nya bestämmelsen tillämpas endast på livförsäkringsavtal som ingås från och med den 2 februari 2007.
 3. Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas på försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

¹ Senaste lydelse 2006:1495.

1.5 Lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1991:586) om inkomstskatt för utomlands bosatta skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är:

1. avlöning eller därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten, svensk kommun eller svenskt landsting;

2. avlöning eller därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag än hos svenska staten, svensk kommun eller svenskt landsting, i den mån inkomsten förvärvats genom verksamhet här i riket;

3. arvode och liknande ersättning som uppburits av någon i egenskap av ledamot eller suppleant i styrelse eller annat liknande organ i svenskt aktiebolag eller annan svensk juridisk person, oavsett var verksamheten utövats;

4. ersättning i form av

– pension, med undantag av barnpension, enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, lagen (1998:702) om garantipension, lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn och lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn samt sjukersättning och aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del det totala beloppet av uppburna ersättningar för varje kalendermånad överstiger en tolfedel av 0,77 prisbasbelopp,

– barnpension enligt lagen om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn, samt

– annan ersättning enligt lagen om allmän försäkring;

5. pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten, svensk kommun eller svenskt landsting;

6. belopp, som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, om försäkringen meddelats i här i riket bedriven försäkringsrörelse samt belopp som utbetalas från pensionssparkonto fört av ett svenskt pensionssparinstitut eller av ett utländskt instituts filial i Sverige enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande;

6. belopp, som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, *under förutsättning att den skattskyldige vid den årliga taxeringen fått avdrag för premier enligt 62 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) och försäkringen meddelats i en här i riket bedriven försäkringsrörelse eller av en EES-försäkringsgivare enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige*, samt belopp som utbetalas från pensionssparkonto

¹ Senaste lydelse 2005:827.

fört av ett svenskt pensions-sparinstitut eller av ett utländskt instituts filial i Sverige enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande;

7. pension på grund av tjänstepensionsförsäkring samt annan pension eller förmån, om förmån utgår från Sverige på grund av förutvarande tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen utövats här;

7. pension på grund av tjänstepensionsförsäkring samt annan pension eller förmån, om förmån utgår på grund av förutvarande tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen utövats i Sverige;

8. ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän;

9. dagpenning från arbetslöshetskassa enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring;

10. annan härifrån uppburan, genom verksamhet här i riket förvärvat inkomst av tjänst;

11. återfört avdrag för egenavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980), egenavgifter som satts ned genom ändrad debitering, i den mån avdrag har medgetts för avgifterna samt avgifter som avses i 62 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229) och som satts ned genom ändrad debitering i den mån avdrag har medgetts för avgifterna och dessa inte hänförs till näringsverksamhet;

12. sjöinkomst som avses i 64 kap. 3 och 4 §§ inkomstskattelagen.

Som inkomst enligt första stycket 1-3 anses också förskott på sådan inkomst.

Verksamhet på grund av anställning eller uppdrag i svenskt företag eller vid ett utländskt företags fasta driftställe i Sverige anses utövd här i riket även om den enskilde inom ramen för verksamheten

- gör tjänsteresor utomlands, eller
- utför arbete utomlands i sin bostad under förutsättning att tiden för arbetet där uppgår till högst hälften av den enskildes totala arbetstid i verksamheten under varje tremånadersperiod.

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är dock endast sådan inkomst som skulle ha beskattats hos en obegränsat skattskyldig enligt inkomstskattelagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

2. De nya bestämmelserna tillämpas endast på livförsäkringsavtal som ingås från och med den 2 februari 2007.

3. Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas på livförsäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

1.6 Lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 14 § försäkringsavtalslagen (2005:104) att skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

14 §

*Ett förfogande över försäkring-
en är utan verkan i den mån
förfogandet är förbjudet enligt ett
försäkringsvillkor som enligt in-
komstskattelagen (1999:1229)
skall tas in i försäkringsavtalet. Ett
förbud mot överlåtelse hindrar
dock inte utmätning eller
överlåtelse vid ackord eller i
konkurs i vidare utsträckning än
detta följer av vad som annars
föreskrivs i lag eller annan
författning.*

Ett förbud mot överlåtelse av en försäkring hindrar inte utmätning eller överlåtelse vid ackord eller i konkurs i vidare utsträckning än detta följer av vad som annars föreskrivs i lag eller annan författning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.
 2. Den nya bestämmelsen tillämpas endast på livförsäkringsavtal som ingås från och med den 2 februari 2007.
 3. Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas på försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

2 Bakgrund

Det svenska etableringskravet för pensionsförsäkringar innebär att en försäkring måste vara meddelad i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige för att den skattemässigt skall anses vara en pensionsförsäkring. EG-domstolen har nu i målet kommissionen mot Danmark (mål nr C-150/04) slagit fast att ett motsvarande etableringskrav i Danmark strider mot EG-rätten. Domen får konsekvenser även för Sverige eftersom även den svenska lagstiftningen på pensionsbeskattningsområdet innehåller ett etableringskrav som i allt väsentligt överensstämmer med den danska.

Frågan om EG-rätten och beskattningen av livförsäkringar har behandlats i departementspromemorian Beskattning av livförsäkringar och EG-rätten (Ds 2003:65). Promemorian innehåller bl.a. förslag till ändringar i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel, inkomstskattelagen (1999:1229) och lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

När det gäller avkastningsskatten föreslogs att skattesatsen skulle sänkas till 15 procent även för vissa försäkringar meddelade utomlands och att dessa försäkringar dessutom skulle undantas från förmögenhetsskatt. Dessa förslag behandlades i propositionen Sänkt avkastningsskatt för vissa livförsäkringar m.m. (prop. 2004/05:31). Förslagen har antagits av riksdagen (bet. 2004/05:SkU14, rskr. 2004/05:132, SFS 2004:1304). Departementspromemorians övriga förslag har inte lett till lagstiftning.

I denna promemoria behandlas behovet av ändringar i skattelagstiftningen till följd av EG-domstolens dom i Danmarksmålet. I promemorian behandlas också några av de förslag som lämnats i departementspromemorian Beskattning av livförsäkringar och EG-rätten (Ds 2003:65) och som har samband med EG-domstolens bedömning i Danmarksmålet.

3 Gällande skatteregler

Livförsäkringar är enligt inkomstskattelagen (1999:1229) antingen pensions- eller kapitalförsäkringar. Skillnaderna mellan pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar slår igenom på ett antal skatteområden. Pensionsförsäkringar som har samband med tjänsten och som den försäkrades arbetsgivare åtagits sig att betala premierna för kallas för tjänstepensionsförsäkringar.

För att en försäkring skall vara en pensionsförsäkring skall en rad kvalitativa krav vara uppfyllda. Sparandet är bundet och kan lyftas först vid 55 års ålder och utbetalningarna måste ske under minst fem år. Försäkringen får inte överlåtas, pantsättas eller återköpas, utom i vissa särskilt reglerade undantagsfall.

Dessutom måste en pensionsförsäkring som nämnts tidigare vara meddelad i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige, det s.k. etableringskravet. Detta innebär att en försäkring meddelad utomlands definitionsmässigt kommer att betraktas som en kapitalförsäkring även om alla andra kvalitativa villkor för en pensionsförsäkring är uppfyllda.

Såväl privat pensionssparande som tjänstepensionssparande ingår inte i de skattepliktiga arbetsinkomsterna vilket innebär att det byggs upp en stor skattecredit som förvaltas av bl.a. försäkringsbolagen. Etableringskravet har ansetts vara en förutsättning för att denna skattecredit ska kunna tas tillbaka till beskattning och därmed kan etableringskravet också sägas ha varit en förutsättning för skatteundantaget. De regler om informationsutbyte som finns inom EU anses inte tillräckliga för att kompensera ett slopat etableringskrav.

Inkomstskatt

Premier för såväl privata pensionsförsäkringar som tjänstepensionsförsäkringar får dras av inom vissa beloppsramar och utbetalade belopp från försäkringarna beskattas. Den anställde blir inte förmånsbeskattad för förmånen av att arbetsgivaren betalar premier till en tjänstepensionsförsäkring för den anställdes räkning.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatten är en skatt på den löpande avkastningen på olika former av pensionssparande och sparande i kapitalförsäkringar. Den är sedan 1994 en schabloniserad skatt där avkastningen på kapitalet beräknas med ledning av den genomsnittliga statslåneräntan. Skattesatsen är beroende av om försäkringen är en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring. Den helt dominerande delen av skatten kommer från pensionsförsäkringar.

Skattskyldigheten ligger i princip på försäkringsbolagen, närmare bestämt svenska livförsäkringsföretag, utländska livförsäkringsföretag med fast driftställe i Sverige, understödsföreningar, pensionsstiftelser och utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige. Fysiska personer som är obegränsat skattskyldiga i Sverige och innehar en livförsäkring tecknad i ett utländskt livförsäkringsföretag eller är insatta som förmånstagare enligt ett avtal om tjänstepension som kan jämföras med en livförsäkring och som ingåtts med ett utländskt tjänstepensionsinstitut är också skattskyldiga.

Skatteunderlaget beräknas i två steg. Först beräknas ett kapitalunderlag. Därefter beräknas en schablonmässig avkastning på detta kapital genom att underlaget multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan för kalenderåret närmast före beskattningsåret.

Från och med den 1 januari 2005 är skattesatsen för avkastningsskatt 15 procent även för utländska livförsäkringar som uppfyller villkoren för pensionsförsäkring i 58 kap. 6–16 §§ inkomstskattelagen (prop. 2004/05:31, bet. 2004/05:SkU14, rskr. 2004/05:132). En förutsättning är dock att de har meddelats av en EES-försäkringsgivare i en verksamhet i Sverige som består i gränsöverskridande verksamhet enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. Den lägre skattesatsen om 15 procent gäller även för svenska försäkringar som uppfyller kraven på att vara en pensionsförsäkring, men som parterna valt att betrakta som en kapitalförsäkring (jfr 58 kap. 2 § andra stycket inkomstskattelagen).

För övriga kapitalförsäkringar, svenska såväl som utländska, är skattesatsen 30 procent av nio tiondelar av skatteunderlaget, dvs. skattesatsen för kapitalunderlag som avser kapitalförsäkringar är i praktiken 27 procent.

Förmögenhetsskatt

En kapitalförsäkring skall tas upp som skattepliktig tillgång vid beräkning av förmögenhetsskatt, däremot inte en pensionsförsäkring. Utländska försäkringar som meddelas av en EES-försäkringsgivare med i övrigt identiska villkor som en pensionsförsäkring, jämföras i detta avseende sedan den 1 januari 2005 med pensionsförsäkringar och är därmed undantagna från förmögenhetsskatt (jfr. prop.2004/05:31). Detsamma gäller i fråga om i Sverige meddelade s.k. kapitalpensionsförsäkringar.

Arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt

På lön och andra ersättningar som ger rätt till förmåner i socialförsäkringssystemet utgår arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift med sammanlagt 32,42 procent. Avsättningar som en arbetsgivare gör för anställdas framtida pensioner är inte förmånsgrundande. Därför tas inga arbetsgivaravgifter ut. I stället skall särskild löneskatt betalas på sådana avsättningar med 24,26 procent. Den särskilda löneskatten skall motsvara den del av arbetsgivaravgifterna som inte kan kopplas till socialförsäkringen, utan i stället utgör skatt. Skillnaden mellan arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt är 8,16 procentenheter.

4 Nya kvalitativa krav för pensionsförsäkring

4.1 Utgångspunkter för ändrade skatteregler

De svenska skattereglerna för beskattning av pensioner syftar till att upprätthålla ett samband mellan å ena sidan avdrag för premier eller i fråga om tjänstepensioner, skattefriheten för arbetsgivarens pensionskostnader, och å andra sidan beskattningen av utfallande belopp. Genom avdragsrätten respektive skattefriheten skjuts beskattningen av pensionen upp till dess den betalas ut. För att säkerställa att beskattning verkligen sker när pensionen betalas ut har uppskjuten beskattning endast medgetts för premier eller andra pensionskostnader som betalats till försäkringsrörelser som bedrivs i Sverige.

Den bakomliggande principen för skattereglerna är att endast kostnader som tillgodoser ett pensionssyfte skall få dras av som pensionskostnader. Kravet på pensionssyfte återspeglas i de kvalitativa och kvantitativa villkor som gäller för att beskattningen skall skjutas upp.

I Sverige liksom i Danmark ingår alltså under vissa förutsättningar pensionsförsäkringspremier och liknande pensionsavsättningar inte i de skattepliktiga arbetsinkomsterna. Beskattningen skjuts i stället upp till

dess avsättningen betalas ut som pension. Det gäller både för privat pensionssparande och för tjänstepensioner.

I domen i Danmarksmålet slår EG-domstolen fast att det danska etableringskravet, dvs. kravet att en pensionsavsättning skall göras till en pensionsförvaltare i Danmark för att beskattningen skall skjutas upp till pensioneringen, inte är förenligt med EG-rätten. Det danska etableringskravet gäller på samma sätt som det svenska både för privata pensioner och för tjänstepensioner. Domstolens dom har direkt betydelse för Sveriges del eftersom svensk lagstiftning innehåller ett liknande etableringskrav för en uppskjuten beskattning som det danska.

På grund av utgången i Danmarksmålet bör de svenska skattereglerna ändras så att de inte riskerar komma i konflikt med EG-rätten. Frågan om förändringar i etableringskravet har tidigare diskuterats i promemorian Beskattningen av livförsäkringar och EG-rätten (Ds 2003:65). I promemorian lämnades två alternativa förslag till förändringar av etableringskravet. Enligt det första alternativet skulle etableringskravet vara kvar. Premierna för utländska tjänstepensionsförsäkringar skulle behandlas som en personalkostnad och inte som en pensionskostnad. Efter EG-domstolens dom i Danmarksmålet bör dock detta alternativ inte komma i fråga eftersom det skulle riskera strida mot EG-rätten.

Det andra förslaget som lämnades i promemorian (alternativ 2) innebar att etableringskravet för tjänstepensionsförsäkringar skulle slopas om försäkringarna uppfyllde alla andra kvalitativa villkor förutom att de inte är meddelade i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige. Slopandet av etableringskravet skulle bara gälla inom EES. Försäkringarna skulle vidare vara meddelade av en EES-försäkringsgivare som bedriver verksamhet enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. En ytterligare förutsättning för att ändra etableringskravet i dessa fall var enligt promemorian att det fanns möjlighet att kontrollera att utfallande belopp redovisas i självdeklarationen. Promemorian innehöll därför också förslag dels om kontrolluppgiftsskyldighet för arbetsgivare, dels om att avtal om pensionsförsäkring skulle innehålla ett villkor om att försäkringsgivaren åtog sig att lämna kontrolluppgift. Detta villkor skulle tas in som ett nytt kvalitativt villkor för en pensionsförsäkring.

Majoriteten av de remissinstanser som yttrade sig över promemorieförslagen förordade att etableringskravet ändras för tjänstepensionsförsäkringar och i stället knyts till EES. Avgörandet i Danmarksmålet avser inte bara tjänstepensionsförsäkringar utan också privata pensionsförsäkringar. Domen innebär alltså att det överhuvudtaget inte bör behållas något krav på etablering i Sverige för några pensionsförsäkringar, vare sig de är tjänstepensionsförsäkringar eller inte. Ett ändrat etableringskrav till följd av domen bör därför omfatta både privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar.

Utan ett krav på etablering i Sverige kommer pensioner i framtiden att kunna betalas ut från andra länder till mottagare i Sverige. Sambandet mellan avdrag och beskattning riskerar därmed att brytas eller i vart fall försvagas. T.ex. blir utländska försäkringsgivares skyldighet att lämna kontrolluppgifter beroende av hemlandets regler om vilken information som kan lämnas ut. Detta behöver inte överensstämma med svenska regler. En utbetalning från en försäkring som i Sverige klassas som en

pensionsförsäkring behöver i utbetalningslandet exempelvis inte behandlas som en skattepliktig inkomst. Det får som regel till följd att utbetalningen inte heller omfattas av någon skyldighet i det landet att lämna uppgift om utbetalningen till beskattningsmyndigheterna. Under sådana förhållanden saknas möjlighet för Skatteverket att över huvudtaget få någon annan information om utbetalningen än de uppgifter som den skattskyldige själv lämnar i deklARATIONEN. Försäkringsgivaren i utlandet är inte skyldig att lämna kontrolluppgift direkt till Skatteverket och inte heller finns någon uppgift hos beskattningsmyndigheten i utbetalningslandet som den kan lämna vidare till Skatteverket. Betydande belopp avseende utbetalning av skattepliktiga pensioner riskerar således med ett etableringskrav knutet till EES att hamna utanför det kontrolluppgiftslämnande som annars gäller för skattepliktiga inkomster i Sverige. Det behöver därför övervägas hur sambandet i den uppskjutna beskattningen av pensionspremier ska kunna upprätthållas.

En utgångspunkt för lagändringarna till följd av EG-domstolens dom i Danmarksmålet bör, som anges i nämnda promemoria, vara att ett ändrat etableringskrav inte geografiskt sträcker sig längre än vad EG-domstolens dom ger anledning till. De kontrollproblem som kan uppstå när pensionsförsäkringar betalas ut från andra länder till skattskyldiga i Sverige, bör begränsas så långt det är möjligt.

En annan utgångspunkt för lagändringarna bör vara att se till att den särskilda skattebehandlingen av pensionssparande inte öppnas för annat sparande än sådant som faktiskt sker i pensionssyfte. Lagändringarna bör därför utformas så att skattesystemet så effektivt som möjligt slår vakt om detta syfte.

En särskild fråga är om reglerna skall ges retroaktiv effekt eller om de skall begränsas i tiden. Genom domen i Danmarksmålet ändrar EG-domstolen på den praxis som gällt sedan avgörandena i målen Bachmann (mål C-204/90) och kommissionen mot Belgien (mål C-300/90). Det utgör skäl för att inte låta lagändringarna till följd av domen träda i kraft tidigare än från och med domens datum. Äldre avtal har ingåtts under förutsättningen att etableringskravet gäller, vilket bl.a. har betydelse för möjligheten att beskatta utfallande belopp.

För att inte gammalt kapital via återköp skall kunna flyttas till nya försäkringar och på så sätt komma i åtnjutande av de nya reglerna bör dessa endast gälla för försäkringsavtal som ingåtts från och med offentliggörandet av denna promemoria och överlämnandet till riksdagen av regeringens skrivelse 2006/07:47 i vilken promemorians förslag aviseras. Ett sådant skattemässigt flyttförbud föreslås gälla till dess det är klarlagt om regler kan föreslås som på ett godtagbart sätt säkerställer framtida beskattning av pensioner och pensionskapital samtidigt som de inte blockerar möjligheten att flytta värdet i äldre pensionsförsäkringar.

Utgångspunkten vid utarbetandet av lagförslagen i promemorian är således att åstadkomma regler som följer EG-rätten samtidigt som de slår vakt om pensioneringssyftet, dock utan att göra mer långtgående förändringar än nödvändigt.

4.2 Nya kvalitativa villkor för pensionsförsäkring

Förslag: För att en försäkring skall klassificeras som en pensionsförsäkring måste den vara meddelad i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige eller i en försäkringsrörelse som bedrivs av en EES-försäkringsgivare enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Motsvarande villkor skall gälla i fråga om avtal om tjänstepension.

Pensionsförsäkringsavtal skall innehålla villkor om att försäkringsgivaren skall lämna kontrolluppgift om försäkringen, dvs. uppgift för fysiska personer om bl.a. premiebetalningar och utfallande belopp.

Skälen för promemorians förslag:

Ändrat etableringskrav

Till följd av EG-domstolens dom i Danmarksmålet (mål nr C-150/04) föreslås att kravet på etablering i Sverige ändras och i stället avser etablering inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Skälet till denna gränstragning är att EG-domstolens dom endast omfattar EES. Några bärande skäl att göra mer långtgående ändringar finns knappast. Liksom i promemorian Beskattning av livförsäkringar och EG-rätten (Ds 2003:65) föreslås därför att ett förändrat kvalitativt villkor för pensionsförsäkring och avtal om tjänstepension införs som innebär att en pensionsförsäkring eller ett avtal om tjänstepension måste vara meddelade i en rörelse som bedrivs inom EES enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Resultatet av de föreslagna ändringarna blir att alla försäkringar som meddelas av en EES-försäkringsgivare och uppfyller de övriga kraven för pensionsförsäkring i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) skattemässigt kommer att klassificeras som pensionsförsäkring. Premierna för dessa försäkringar kommer därmed att vara avdragsgilla inom de gränser som anges i 59 kap. inkomstskattelagen. Utfallande belopp blir skattepliktiga eftersom utbetalningarna från försäkringarna kommer att omfattas av bestämmelsen i 10 kap. 5 § inkomstskattelagen om vad som utgör pension. Vidare kan arbetsgivare få avdrag för premier som betalas till utländska pensionsförsäkringar enligt reglerna om avdrag för pensionskostnader i 28 kap. inkomstskattelagen. Det innebär också att den anställde inte blir förmånsbeskattad för premien utan beskattas först när pensionen faller ut.

Även kravet på att överföringar till tjänstepensionsinstitut som likställs med pensionsstiftelser måste ske till ett fast driftställe i Sverige bör tas bort. Det innebär att arbetsgivare kan trygga pension med avdragsrätt i utländska tjänstepensionsinstitut som kan likställas med pensionsstiftelse förutsatt att detta sker i ett institut etablerat inom EES.

Något behov av att ändra nuvarande möjlighet att enligt 58 kap. 5 § inkomstskattelagen ta med sig en livförsäkring från arbete och bosättning utomlands till Sverige bedöms inte finnas. Detta eftersom en försäkringsgivare i utlandet normalt inte meddelar försäkringar som

uppfyller samtliga krav som ställs på en pensionsförsäkring enligt svensk skattelagstiftning.

Villkor om kontrolluppgiftslämnande

Om nuvarande krav på etablering i Sverige ändras till att avse ett krav på etablering inom EES kan framtida pensionsutbetalningar i en helt annan omfattning än enligt nuvarande regler att komma från utländska försäkringsbolag. Det bör därför så långt som möjligt skapas förutsättningar för att hantera de kontrollproblem som uppstår när utbetalningar från pensionsförsäkringar meddelade i andra länder inom EES görs till personer som är skattskyldiga i Sverige.

Utländska försäkringsgivare som bedriver verksamhet i Sverige skall enligt 13 kap. 1 § lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter (LSK) innan verksamheten har börjat bedrivas här ge in en förbindelse till Finansinspektionen om att lämna kontrolluppgifter enligt LSK. Denna skyldighet har hittills i praktiken inte haft någon betydelse vid utbetalningar från utländska försäkringar eftersom de med nuvarande regler alltid är kapitalförsäkringar och utbetalningarna därmed är skattefria. Med det nya villkoret om etablering blir dock denna fråga aktuell eftersom även utländska försäkringar kommer att kunna klassificeras som pensionsförsäkringar.

Regeln om att utländska försäkringsgivare m.fl. skall lämna förbindelse har emellertid ifrågasatts av EG-kommissionen, bl.a. därför att den kan utgöra en begränsning av den fria rörligheten för kapital i strid med artikel 56 i EG-fördraget. Från och med den 1 januari 2007 gäller därför att företag från stater inom EES som på grund av bestämmelser i den staten är förhindrade att lämna kontrolluppgifter, undantas från skyldigheten att ge in en förbindelse till Finansinspektionen om att lämna kontrolluppgifter (prop. 2006/07:7, bet. 2006/07:SkU3, rskr. 2006/07:42, SFS 2006:1495). Ändringen av 13 kap. 1 § LSK innebär att regeln i vissa fall kan vara otillräcklig för att säkerställa beskattningen av utfallande pensionsbelopp. Eftersom det är fråga om utländska företag finns det dessutom svårigheter för Skatteverket att kontrollera hur denna skyldighet uppfylls i de fall förbindelse lämnas. Det finns därför skäl att pröva alternativa vägar för kontrolluppgiftsskyldigheten.

I promemorian Beskattning av livförsäkringar och EG-rätten (Ds 2003:65) lämnades två förslag om kontrolluppgifter. Det första innebar att arbetsgivarna skulle åläggas att lämna kontrolluppgift så att försäkringsgivare och förmånstagare kunde identifieras. Motiveringen till förslaget var att det skulle förbättra möjligheterna att säkerställa beskattningen. Uppgiftsskyldigheten skulle gälla oavsett om försäkringen var meddelad utomlands eller i Sverige.

Det andra förslaget innebar att en kontrolluppgiftsskyldighet skulle föreskrivas i ett villkor i försäkringsavtalet. Villkoret skulle innebära att försäkringsgivaren förband sig att lämna kontrolluppgifter enligt LSK för att försäkringen skulle anses vara en pensionsförsäkring enligt 58 kap. inkomstskattelagen. Villkoret skulle gälla både för svenska och utländska försäkringar. Utländska försäkringsgivare som tillhandahöll tjänstepension i Sverige och som åtog sig i avtalet att lämna kontrolluppgift

skulle inte behöva lämna förbindelse enligt 13 kap. 1 § LSK. Förslaget gick alltså ut på att ersätta skyldigheten att lämna förbindelse i 13 kap. 1 § LSK med ett krav på att i pensionsförsäkringsavtalet föra in ett särskilt villkor enligt bestämmelse i 58 kap. inkomstskattelagen.

Flera remissinstanser var tveksamma till förslagen angående kontrolluppgifter. Särskilt förslaget om att arbetsgivarna skulle lämna vissa kontrolluppgifter kritiserades. *Skatteverket* anförde bl.a. att förslaget om särskilda kontrolluppgifter om vilka pensionsrätter de anställda har kräver att Skatteverket bygger upp ett nytt lagrings- och bevakningssystem. Skatteverket ville vidare behålla kravet på förbindelse tillsammans med villkor i försäkringsavtalet eftersom en förbindelse enligt LSK är ett åtagande gentemot en myndighet vilket ett villkor i ett avtal inte är. Sammanfattningsvis ansåg Skatteverket att denna typ av kontrolluppgifter måste övervägas vidare. *Försäkringsförbundet* var tveksamt till om avtalsvillkor om kontrolluppgiftslämnande överhuvudtaget kan anses giltiga i det land där försäkringsgivaren har sitt säte, samt i vilken omfattning avtalen kan omförhandlas efter det att de har ingåtts. En annan fråga som förbundet tog upp var vad som skulle hända om kontrolluppgift inte kommer in trots att det finns villkor i avtalet om att den ska lämnas.

Med hänsyn till den kritik som riktades mot förslaget om arbetsgivarnas uppgiftslämnande om tjänstepensionsförsäkringar framstår det som mindre lämpligt att i nuläget återkomma till ett sådant förslag. I stället bör det andra förslaget om att inkludera ett villkor innebärande ett åtagande för försäkringsgivaren att lämna kontrolluppgifter bland de kvalitativa villkoren för pensionsförsäkring övervägas närmare.

Det angavs i nämnda promemoria att förslaget var ett alternativ till det mer tungrodda systemet med förbindelse. Som nämnts ovan får det systemet mindre betydelse i och med att det ändrats så att utländska företag som på grund av banksekretess eller liknande är förhindrade att lämna ut kontrolluppgifter inte behöver ge in någon förbindelse. Remissinstansernas synpunkter när det gäller 13 kap. 1 § LSK väger mot den bakgrunden inte lika tungt som tidigare. Det finns också andra skäl som talar mot att enbart luta sig på skyldigheten att lämna förbindelse om att lämna uppgifter enligt LSK när det gäller pensionsförsäkringar. För att en sådan ordning skall vara tillräckligt effektiv för bl.a. en beskattning av skattekrediten (pensionen) synes det nämligen vara nödvändigt med en sanktion av något slag för det fall uppgiftsskyldigheten inte fullgörs. Det är emellertid knappast möjligt att koppla den allmänt hållna skyldigheten om att lämna en förbindelse till en sanktionsåtgärd, om t.ex. en uppgift om betalda försäkringspremier inte lämnas.

Såväl *Skatteverket* som *Försäkringsförbundet* har rest vissa invändningar mot att införa ett sådant villkor i försäkringsavtalet. T.ex. har det ifrågasatts om ett sådant villkor kan anses giltigt i försäkringsgivarens hemland och man har också frågat sig vad som händer om avtalen omförhandlas efter att de ingåtts och vad det betyder att villkoret inte är ett åtagande gentemot en myndighet.

Om ett kontrolluppgiftsvillkor införs skulle det innebära att villkoret måste finnas med i pensionsförsäkringsavtalet för att försäkringen skall klassificeras som en pensionsförsäkring. Genom villkoret åtar sig försäkringsgivaren att lämna kontrolluppgifter om försäkringen enligt

LSK. Om villkoret inte finns i avtalet uppfyller försäkringen inte kraven för att klassificeras som en pensionsförsäkring enligt svensk rätt. Huruvida villkoret är giltigt i försäkringsgivarens hemland har ju ingen omedelbar betydelse för vilka skatteregler som skall gälla i Sverige.

Om en försäkring inte skulle innehålla ett sådant villkor om att försäkringsgivaren tar på sig att lämna kontrolluppgifter skulle det betyda att försäkringstagaren inte får avdrag för premier till försäkringen.

Ett generellt villkor för en pensionsförsäkring är att avtalsvillkoren inte får ändras så att försäkringen inte längre uppfyller villkoren för att vara en pensionsförsäkring. Om försäkringsgivaren enligt villkoren tagit på sig att lämna kontrolluppgift men inte gör det skulle det kunna tolkas som att försäkringsgivaren ändrat försäkringsvillkoren och att försäkringen därmed inte längre uppfyller villkoren för att vara en pensionsförsäkring. Avdrag skulle då kunna vägras, om kontrolluppgift om betalda premier inte lämnas. Om kontrolluppgift inte lämnas på pensionsutbetalningarna får andra sanktionsåtgärder övervägas, vilket behandlas i avsnitt 4.4.

Försäkringsgivare som på grund av lagstiftningen i sitt hemland anser sig förhindrade att lämna kontrolluppgifter om försäkringen skulle kunna åberopa att de med ett sådant villkor inte kan meddela pensionsförsäkring. Men det är då ett problem som bör hänföras till hur det landet har utformat sin lagstiftning. Det är emellertid inte något övertygande argument mot att ställa upp ett sådant villkor för en svensk pensionsförsäkring, om ett sådant villkor anses vara befogat. Det kan också ifrågasättas om inte ett sådant villkor i försäkringsavtalet bör tolkas som att försäkringstagaren lämnat medgivande till att de uppgifter som behövs för att fullgöra kontrolluppgiftsskyldigheten lämnas ut till Skatteverket. Ett sådant medgivande anses ofta bryta sekretessen och därmed finns inget som hindrar att uppgifterna lämnas ut.

För att premier till försäkringen skall kunna dras av är det upp till försäkringstagaren att visa att villkoren för pensionsförsäkring är uppfyllda. I annat fall skall avdrag för premierna vägras. Om parterna ändrar i försäkringsavtalet så att villkoren inte längre upprätthålls bör, som föreslås i avsnitt 4.4, detta sanktioneras genom en avskattning av försäkringens värde, vilket drabbar både försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Även om ett kontrolluppgiftsvillkor i försäkringsavtalet inte skulle innebära ett åtagande direkt mot en myndighet finns det trots det starka skäl för att följa ett sådant villkor.

För att utländska försäkringsgivare skall kunna meddela pensionsförsäkring måste deras verksamhet dessutom bedrivas enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige (LUF). I 1 kap. 4 § denna lag föreskrivs att utländska försäkringsgivare och utländska tjänstepensionsinstitut i sin verksamhet i Sverige skall följa svensk lag. Om utländska försäkringsgivare som är verksamma här enligt LUF inte följer svensk lag finns det möjlighet för Finansinspektionen att uppmärksamma tillsynsmyndigheten i hemlandet på att försäkringsgivaren inte följer svensk lag i sin verksamhet här. Hemlandsmyndigheten kan sedan i sista hand återta auktorisationen. Finansinspektionen kan också enligt 3 kap. 6 § LUF förelägga en EES-försäkringsgivare som visar sig olämplig att driva verksamhet i Sverige att vidta rättelse, eller om rättelse inte sker,

förbjuda försäkringsgivaren att fortsätta sin marknadsföring och att ingå nya försäkringsavtal om försäkringsåtaganden som skall fullgöras i Sverige.

Det finns således övertygande skäl för att ett villkor i försäkringsavtalet om att försäkringsgivaren skall lämna kontrolluppgifter enligt LSK skulle kunna vara en genomförbar och lämplig åtgärd i anslutning till ett ändrat etableringskrav för pensionsförsäkringar. Den bedöms i tillräcklig grad säkerställa att pensionsbetalningar från pensionsförsäkringar som meddelas utanför Sverige kommer att beskattas här och att avkastningsskatt kommer att betalas för värdet på försäkringen. Sammanfattningsvis föreslås alltså att ett kvalitativt villkor införs som innebär att försäkringsgivaren i pensionsförsäkringsavtalet åtar sig att lämna kontrolluppgifter om försäkringen enligt LSK.

Ikraftträdande- och övergångsfrågor behandlas i avsnitt 5.

4.3 Kapitalpension

Förslag: De särskilda reglerna för s.k. kapitalpensionsförsäkringar slopas.

Skälen för promemorians förslag: Kapitalpensionsförsäkringar introducerades på den svenska försäkringsmarknaden efter lagändringar som föreslogs i propositionen Sänkt avkastningsskatt för vissa livförsäkringar m.m. (prop. 2004/05:31, bet. 2004/05:SkU14, rskr. 2004/05:132). Lagändringarna infördes för att anpassa svensk rätt till EG-rätten.

Anpassningarna innebar att utländska kapitalförsäkringar som meddelas inom EES och uppfyller vissa krav dels beskattas med den lägre skattesatsen för avkastningsskatt som annars bara gäller för pensionsförsäkringar, dels inte är förmögenhetsskattepliktiga. De krav eller villkor som skall vara uppfyllda för att försäkringen skall omfattas av lagändringarna motsvarar kraven för att en försäkring skall betraktas som en pensionsförsäkring. Även i Sverige meddelade försäkringar, som uppfyller alla krav för att vara en pensionsförsäkring, men som parterna ändå bestämt skall behandlas som en kapitalförsäkring skattemässigt omfattas av lagändringarna.

Kapitalpensionsförsäkringar beskattas alltså som ett mellanting mellan kapitalförsäkringar och pensionsförsäkringar. Avdragsrätten för pensionskostnader och privata premiebetalningar är dock även efter dessa anpassningar reserverad för premier till pensionsförsäkringar som meddelas i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige.

Lagändringarna gjordes mot bakgrund av regeringsrättens dom den 17 september 2004, mål nr 1653-04. I domen slog regeringsrätten fast att när det gäller avkastnings- och förmögenhetsskatt skall en privat livförsäkring som uppfyller alla kvalitativa villkor för pensionsförsäkring utom att den tecknas i en annan medlemsstat i EU, behandlas som en svensk pensionsförsäkring. Regeringsrätten konstaterade att det innebär en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster att tillämpa olika avkastningsskattesatser för svenska och utländska försäkringar med i

övrigt samma villkor. Skattesatsen för avkastningsskatt skall alltså vara 15 procent även för pensionsförsäkringar meddelade utanför Sverige men inom EES. När det gäller förmögenhetsskatteplikten gjordes motsvarande bedömning vilket innebär att en utländsk pensionsförsäkring meddelad inom EES inte skall tas upp som en tillgång vid beräkning av skattepliktig förmögenhet. De beskrivna anpassningarna av svensk skattelagstiftning till EG-rätten gjordes utifrån förutsättningen att etableringskravet kunde stå kvar oförändrat utan att det stred mot EG-rätten.

Förslaget att nu ändra etableringskravet och knyta det till en etablering inom EES innebär att det inte kommer att göras någon åtskillnad mellan pensionsförsäkringar beroende på var inom EES de är meddelade. Frågan om vad som är en pensionsförsäkring och vad som är en kapitalförsäkring kommer att avgöras av vilka villkor som gäller för försäkringen, inte av var den är meddelad såvida detta sker inom EES. Det kan därför ifrågasättas om inte särreglerna för kapitalpensionsförsäkringar borde slopas.

Om särreglerna för kapitalpensionsförsäkringar behålls innebär det att det finns möjlighet att parallellt med avsättningar till pensionsförsäkring göra obegränsade avsättningar till kapitalpensionsförsäkringar och på så sätt dra fördel av den lägre avkastningsskatten och förmögenhetsskattefriheten som egentligen är reserverad för ett sparande med pensionssyfte och där avsättningarna under året är beloppsmässigt begränsade.

Med hänsyn till att syftet med kapitalpensionsreglerna delvis fallit och till att pensionssyftet med dessa försäkringar är tveksamt föreslås att reglerna om att kapitalförsäkringar meddelade inom EES i vissa fall skall likställas med pensionsförsäkring när det gäller avkastningsskatt och förmögenhetsskatt slopas.

Kapitalpensionsförsäkringar meddelade i Sverige kommer även med ett nytt etableringskrav att klassificeras som kapitalförsäkringar. En sådan försäkring är ju en kapitalförsäkring som uppfyller villkoren för pensionsförsäkring men där avtalsparterna bestämt att den ska behandlas som en kapitalförsäkring. I prop. 2004/05:31 anförde regeringen som skäl för att även dessa försäkringar skulle omfattas av de nya reglerna att de inte borde behandlas annorlunda än kapitalförsäkringar meddelade av EES-försäkringsgivare.

Med ett ändrat etableringskrav kommer det inte längre att finnas någon olikbehandling av svenska och utländska pensionsförsäkringar såvitt gäller försäkringar meddelade inom EES. Några bärande skäl för att behålla särreglerna för försäkringar som uppfyller villkoren för en pensionsförsäkring men där parterna bestämt att försäkringen skall anses som en kapitalförsäkring när avtalet ingicks finns därför inte.

4.4 Effektivare sanktionsmöjligheter

Förslag: Förfoganden över en pensionsförsäkring i strid mot villkoren skall i stället för att betraktas som ogiltiga leda till avskattning av kapitalet hänförligt till försäkringen i inkomstslaget tjänst hos den försäkrade.

Skälen för promemorians förslag: För att hindra att de särskilda villkoren för pensionsförsäkringar i 58 kap. inkomstskattelagen kringgås och försäkringssparandet utnyttjas för andra ändamål än pensionssyfte finns en regel i försäkringsavtalslagen (2005:104) om att vissa villkorsändringar och förfoganden inte skall beaktas. Regeln innebär att förfoganden över en pensionsförsäkring är utan verkan i den mån förfogandet är förbjudet enligt ett försäkringsvillkor som enligt inkomstskattelagen skall tas in i försäkringsavtalet.

Frågan är om denna regel räcker för att pensionsförsäkringsvillkoren skall kunna upprätthållas under hela försäkringstiden när pensionsförsäkringar även kan tecknas hos försäkringsgivare utanför Sverige. Skälet till att denna fråga måste ställas är att pensionsförsäkringsvillkoren har utformats för att säkerställa att pensionssyftet upprätthålls. Pensioneringssyftet motiverar i sin tur den skattemässiga behandlingen av pensionssparande i form av uppskjuten beskattning och lägre avkastningsskatt. Om det utan konsekvenser går att ändra villkoren för pensionsförsäkringen kan pensioneringssyftet enkelt kringgås och därmed finns inte längre skäl för att skattemässigt särbehandla pensionsförsäkringssparandet.

När det gäller regleringen i försäkringsavtalslagen finns det ingen garanti för att den kommer att vara tillämplig på alla utländska pensionsförsäkringar. Enligt lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal är huvudregeln för avtal om livförsäkring att lagen i den EES-stat där försäkringstagaren, om han eller hon är en *fysisk* person, har sin vanliga vistelseort skall tillämpas på försäkringsavtalet. Om försäkringstagaren är en fysisk person som har sin vistelseort i en EES-stat och är medborgare i en annan EES-stat, får parterna avtala att lagen i den EES-stat där han är medborgare skall tillämpas. Om försäkringstagaren är en *juridisk* person tillämpas lagen i den EES-stat där det driftställe som avtalet gäller för är beläget. Om den lag som skall tillämpas är utländsk och medger det, får parterna avtala att lagen i någon annan stat skall tillämpas.

För en försäkringstagare som har sin vistelseort i Sverige gäller alltså som huvudregel svensk lag, inklusive försäkringsavtalslagen, för försäkringsavtalet. Det finns dock möjligheter för parterna i ett försäkringsavtal att välja vilket lands lag som skall tillämpas på avtalet. Det är därför inte säkert att svensk lag och därmed försäkringsavtalslagens bestämmelser kommer att vara tillämpliga på alla utländska pensionsförsäkringsavtal. Konsekvensen är att pensionsförsäkringsavtal i utlandet kan ändras så att de inte längre uppfyller villkoren som gäller för pensionsförsäkring.

En annan aspekt på nuvarande ogiltighetsbestämmelse i försäkringsavtalslagen är att den är verkningslös när det gäller det nya kvalitativa villkor som föreslås för pensionsförsäkringar om att försäkringsgivaren skall åta sig att lämna kontrolluppgifter om

försäkringen. En underlåtenhet att följa villkoret skulle inte leda till några som helst konsekvenser varken för försäkringsgivaren eller försäkringstagaren.

Det är vid dessa förhållanden helt nödvändigt med en ny sanktionsregel för att hindra att försäkringstagaren eller försäkringsgivaren utnyttjar den uppskjutna beskattningen i strid mot dess syfte. Motivet för de kvalitativa pensionsvillkoren är att den uppskjutna beskattningen inte skall tillkomma andra avsättningar än pensionsavsättningar. En civilrättslig reglering av det slag som finns i försäkringsavtalslagen kan som framgått inte säkerställa att villkoren upprätthålls. Ett sätt att värna pensionssyftet skulle kunna vara att införa en avskattningregel i inkomstskattelagen som en sanktion mot otillåtna förfoganden.

Det finns redan i dag en avskattningsregel för pensionsförsäkringar i 58 kap. 19 § inkomstskattelagen som gäller för bl.a. beståndsöverlåtelser men inte för andra otillåtna förfoganden över försäkringen. Bestämmelsen innebär att det kapital som hänför sig till en pensionsförsäkring skall tas upp i inkomstslaget tjänst. Om en försäkringsgivare överlåter en försäkring till en annan försäkringsgivare som inte meddelar pensionsförsäkring, dvs. vid en överlåtelse av en pensionsförsäkring till en försäkringsrörelse som inte kan meddela pensionsförsäkringar, t.ex. på grund av att rörelsen inte bedrivs från en etablering i Sverige, eller vad som nu föreslås i denna promemoria, inom EES. Avskattning skall också ske om en försäkringsgivare för över en försäkring till en sådan del av verksamheten som inte avser pensionsförsäkring. Avskattning sker när ansvaret för avtalet går över på den nya försäkringsgivaren alternativt vid överföringen. Nuvarande avskattningsregel gäller dock som sagt inte vid andra förfoganden över försäkringen.

Nackdelen med regler om avskattning är att de kan få negativa konsekvenser för den enskilde eftersom denne inte nödvändigtvis fått del av pensionsmedlen eller medverkat till den händelse som utlöser beskattning. Det är dock svårt att se vem som skall beivra att de kvalitativa villkoren efterlevs när nuvarande ogiltighetsbestämmelse är otillräcklig, om pensionsförsäkringar kan meddelas inom hela EES. Fördelen med en avskattningsregel är att en sådan regel pekar ut en myndighet, dvs. Skatteverket, som ansvarig för att kontrollera detta. Syftet med avskattningsreglerna är ju dessutom att de ska fungera som en sanktion mot att parterna i ett försäkringsavtal förfogar över avtalet i syfte att undkomma skatt. Reglerna skall alltså upprätthålla sambandet mellan skattebefrielse av premierna och beskattning av utbetald pension. Mot denna bakgrund framstår en avskattningsregel vid otillåtna förfogande eller villkorsändringar som välmotiverad, även om den kan leda till betydande ekonomiska konsekvenser för den enskilde.

Det kan tilläggas att tjänstepensionsverksamhet bedrivs under tillsyn av bl.a. Finansinspektionen i dessa delar och att ett åsidosättande av ett i lag föreskrivet avtalsvillkor kan föranleda ett ingripande från tillsynsmyndigheten i hemlandet.

En avskattningsregel bör utformas så att ändringar i försäkringsavtalet och andra förfoganden från parterna, som får till följd att villkoren i 58

kap. inkomstskattelagen inte längre uppfylls, innebär att avskattning skall ske.

Eftersom avskattning kan ses som ett förtida uttag krävs någon form av påslag på det skattepliktiga beloppet för att inte avskattning skall leda till att det blir lönsamt att ta ut kapitalet i en pensionsförsäkring som en engångssumma. Det föreslås därför att det belopp som tas upp till beskattning till följd av avskattningen räknas upp med 20 procent. Tilläggsbeloppet bör tillföras den skattepliktiga inkomsten även om det finns grund för att påföra skattetillägg, t.ex. genom att återköp av försäkring skett i strid mot pensionsförsäkringsvillkoren utan att detta redovisats i deklARATIONEN. Det kapital som är hänförligt till försäkringen skall då tas upp som inkomst av tjänst hos den försäkrade, eller i förekommande fall, dennes efterlevande.

Införandet av den nya avskattningsregeln innebär att regeln i 14 kap. 14 § försäkringsavtalslagen om att förfoganden över en försäkring är utan verkan i den mån förfogandet är förbjudet enligt ett försäkringsvillkor som enligt 58 kap. 16 § inkomstskattelagen skall tas in i försäkringsavtalet, bör slopas.

4.5 Avkastningsskatt

Förslag: Obegränsat skattskyldiga som innehar en pensionsförsäkring som har meddelats utomlands skall, på samma sätt som gäller för kapitalförsäkringar som har meddelats utomlands, vara skattskyldiga till avkastningsskatt på försäkringen.

Skälen för promemorians förslag: Avkastningsskatten för livförsäkringar meddelade i Sverige respektive utomlands skiljer sig åt när det gäller skattskyldighet och beskattningsunderlag. För försäkringar meddelade av en försäkringsgivare i Sverige är försäkringsgivaren skattskyldig, medan innehavaren av försäkringen är skattskyldig för en försäkring som har meddelats av en försäkringsgivare utomlands. Beskattningsunderlaget för försäkringsgivare i Sverige är skillnaden mellan tillgångar och finansiella skulder hos försäkringsgivaren, medan underlaget för försäkringar som har meddelats av försäkringsgivare utomlands är det försäkringstekniska återköpsvärdet med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

Nuvarande reglering av skattskyldigheten för avkastningsskatt utgår från att försäkringsgivaren har ett fast driftsställe i Sverige. Förekomsten av driftsställe i Sverige gör det praktiskt möjligt att ålägga en skyldighet att betala avkastningsskatt på försäkringsgivaren. Om en utländsk försäkringsgivare inte har fast driftsställe i Sverige är det i praktiken knappast möjligt att ålägga försäkringsgivaren en skattskyldighet för avkastningsskatt för ett kapitalunderlag hänförligt till en pensionsförsäkring, även om försäkringen innehas av en person i Sverige.

Innehavarens skattskyldighet för försäkringen gäller enligt nuvarande regler enbart för kapitalförsäkringar meddelade utomlands och sådana utomlands meddelade försäkringar som anses som pensionsförsäkringar bara under vissa särskilda förhållanden enligt 58 kap. 5 § inkomstskattelagen. Några pensionsförsäkringar av vanligt slag, dvs. sådana som

uppfyller villkoren i 58 kap. 4–16 §§ inkomstskattelagen, har med det hittills gällande etableringskravet inte varit möjliga att teckna utomlands. Skattskyldigheten för pensionsförsäkring ligger således enbart på försäkringsgivaren. Om etableringskravet för pensionsförsäkringar ändras och knyts till EES uppkommer ett behov av att ändra skattskyldigheten för avkastningsskatten så att avkastningsskatt också skall betalas på pensionsförsäkringar som meddelas av försäkringsgivare inom EES.

Skyldigheten att betala och därmed också att redovisa avkastningsskatten är inte likadan när det gäller försäkringar meddelade i Sverige respektive utomlands. Denna skillnad i behandlingen har ifrågasatts från EG-rättsliga aspekter. I promemorian Beskattning av livförsäkringar och EG-rätten (Ds 2003:65) föreslogs av det skälet att skattskyldigheten för avkastningsskatt skulle läggas på försäkringstagaren. Förslaget i promemorian avsåg såväl privata pensionsförsäkringar som tjänstepensionsförsäkringar. För tjänstepensionsförsäkringarnas del innebar förslaget att arbetsgivaren i flertalet fall skulle bli skattskyldig för avkastningsskatt. Förslaget i denna del mötte hård kritik från remissinstanserna. I propositionen Sänkt avkastningsskatt för vissa livförsäkringar m.m. (prop. 2004/05:31) sägs att förslaget om att individualisera avkastningsskatten behöver beredas ytterligare. En sådan beredning har dock inte varit möjlig att genomföra inom ramen för arbetet med att ta fram förslagen i förevarande promemoria.

Den lösning som då ligger närmast till hands i nuläget är att lösa skattskyldigheten för avkastningsskatten för utländska pensionsförsäkringar på samma sätt som gäller för utländska kapitalförsäkringar. Det skulle innebära att för en pensionsförsäkring meddelad av en försäkringsgivare i en annan stat inom EES än Sverige skulle försäkringstagaren vara skyldig att betala avkastningsskatt på försäkringens försäkringstekniska återköpsvärde med tillägg för försäkringens andel i försäkringsrörelsens överskott. Trots att detta innebär en skillnad i skattskyldigheten och redovisningen av avkastningsskatten mellan pensionsförsäkringar meddelade i Sverige respektive övriga EES bedöms en sådan lösning vara lämplig i ett övergångsskede, särskilt som skillnaderna inte innebär någon egentlig nackdel vare sig administrativt eller ekonomiskt för försäkringar meddelade inom övriga EES.

Förslaget innebär således att obegränsat skattskyldiga som innehar en pensionsförsäkring meddelad utomlands skall, på samma sätt som gäller för utländska kapitalförsäkringar, vara skattskyldiga till avkastningsskatt för försäkringen.

Förslaget föranleder en ändring i 2 § 7 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

4.6 Internationella frågor

Förslag: Lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta ändras så att även pensionsutbetalningar från försäkringsgivare i utlandet till individer som är bosatta utomlands blir skattepliktiga. En förutsättning för skatteplikt är att den skattskyldige yrkat och medgivits avdrag för avsättningar till försäkringen vid taxeringen i Sverige eller att rätten till pensionen tjänats in genom arbete här.

Skälen för promemorians förslag: Genom förslaget att pensionsförsäkringar kan meddelas av försäkringsgivare inom EES kommer pensionsutbetalningar i framtiden att ske från utlandet till mottagare i Sverige. Sådana utbetalningar är, liksom utbetalningar från pensionsförsäkringar meddelade i Sverige, skattepliktiga enligt 10 kap. 5 § inkomstskattelagen.

Alla individer som under tid som de varit bosatta i Sverige gjort avsättningar till en pensionsförsäkring i utlandet eller tjänat in pension här genom arbete, kommer dock inte att vara bosatta här när pensionen betalas ut. För att upprätthålla systematiken i pensionsskattereglerna krävs därför att Sverige även kan beskatta pensionsutbetalningar från utländska försäkringsföretag till individer som tidigare varit bosatta i Sverige. En förutsättning för beskattning i denna situation är dock att individen under sin bosättning i Sverige yrkat och medgivits avdrag för premier till pensionsförsäkringen vid taxeringen eller att han eller hon tjänat in rätten till pension genom arbete här.

Tjänsteinkomster som uppbärs av individer som är bosatta utomlands beskattas enligt lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK). Det grundläggande för beskattning enligt SINK är att det är fråga om en inkomst som skulle ha beskattats enligt inkomstskattelagen om den tagits emot av en obegränsat skattskyldig. Inkomster som beskattas enligt SINK räknas upp i lagens 5 §. Av denna framgår bl.a. (p. 6 och 7) att belopp som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring är skattepliktigt i sin helhet om utbetalningen sker med anledning av försäkring som meddelats av en i Sverige bedriven försäkringsrörelse. Skatteplikt föreligger också för pension på grund av tjänstepensionsförsäkring samt för annan pension eller förmån, om förmånen utgår från Sverige på grund av förutvarande tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen har utövats här.

Enligt SINK är det alltså endast pensionsbetalningar med anknytning till Sverige som kan beskattas. När det gäller betalningar från privata pensionsförsäkringar krävs dessutom att försäkringen meddelats i en här i riket bedriven försäkringsrörelse. När det gäller tjänstepensionsförsäkringar finns ingen sådan begränsning. I stället krävs att pensionsförmånen utgår från Sverige på grund av förutvarande tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen utövats här.

Med ett ändrat etableringskrav uppkommer behovet av att kunna beskatta även pensionsutbetalningar från utländska pensionsförsäkringar, privata såväl som tjänstepensionsförsäkringar. Ett krav för beskattning är givetvis fortfarande att försäkringen har en anknytning till Sverige. Anknytningen bör lämpligen kopplas till att inbetalning av premier

dragits av vid taxeringen här och att, när det gäller tjänstepensionsförsäkringar, förmånen tjänats in genom arbete här. När det gäller beskattning av utomlands bosatta aktualiseras ofta en tillämpning av skatteavtal som Sverige ingått med andra länder. Avtalen kan innebära en begränsning i möjligheten att beskatta inkomsten.

Reglerna om skattepliktig inkomst i 5 § 6 och 7 SINK bör därför ändras så att de pensionsbetalningar som avses där blir skattepliktiga i Sverige oavsett varifrån inom EES som pensionen betalas ut.

5 Övergångsfrågor m.m.

Förslag: Nuvarande villkor för pensionsförsäkring skall fortsätta att gälla för försäkringsavtal som ingåtts senast dagen för offentliggörande av denna promemoria, dvs. senast den 1 februari 2007.

Möjligheten att överföra en pensionsförsäkrings hela värde till en annan pensionsförsäkring enligt 58 kap. 18 § tredje stycket inkomstskattelagen slopas för pensionsförsäkringar tecknade senast ovan nämnda dag. Avskattning skall fortfarande ske enligt 58 kap. 19 § inkomstskattelagen om en försäkring flyttas till en försäkringsgivare som inte kan meddela pensionsförsäkring enligt äldre regler. Motsvarande skall gälla för det fall en försäkringsgivare för över försäkringen till en sådan del av sin verksamhet som inte avser pensionsförsäkring enligt äldre bestämmelser.

Premiebetalningar som görs för en befintlig kapitalpensionsförsäkring skall i vissa fall innebära att ett nytt försäkringsavtal anses ha ingåtts.

Skälen för promemorians förslag: Genom det gamla etableringskravet har den uppskjutna beskattningen av sparande i pensionsförsäkringar begränsats till försäkringar meddelade i Sverige. Pensionskapitalet har alltså satts av under förutsättning att det förvaltas i rörelser som bedrivs här. Detta pensionskapital består inte bara av framtida pensionsutbetalningar utan också av en skattekredit som det allmänna tar tillbaka genom beskattningen av utfallande pension.

Om etableringskravet ändras till att avse krav på en etablering inom EES, ändras definitionen av pensionsförsäkring så att den också omfattar försäkringar meddelade i försäkringsrörelser som bedrivs inom EES. Det kapital som sätts av för pensionssparande när de nya reglerna träder i kraft kommer att kunna förvaltas inom hela EES. Den skattekredit som kommer att ingå i detta kapital kommer att bli svårare att återföra till beskattning än vad som varit fallet med ett etableringskrav begränsat till Sverige. För nya försäkringsavtal föreslås därför ett nytt kvalitativt villkor om kontrolluppgiftslämnande och en ny sanktion i form av avskattning vid otillåtna ändringar av försäkringsvillkoren. Dessa nya regler kommer inte gälla för tidigare ingångna avtal. Det saknas också för närvarande lagstöd för skyldigheten att betala avkastningsskatt för pensionsförsäkringar som inte är hänförliga till en försäkringsgivares fasta driftställe i Sverige.

Som angetts under avsnitt 4.1 är utgångspunkten i denna promemoria att det nya etableringskravet endast bör gälla för försäkringar som tecknas från och med offentliggörande av dessa förslag och regeringens skrivelse till riksdagen där förslagen aviseras. Det innebär att det gamla etableringskravet skall fortsätta att gälla för äldre försäkringar.

Frågan är vilka skäl som från EG-rättslig synpunkt kan anföras för denna utgångspunkt om det varit Sverige i stället för Danmark som varit stämt i målet.

Av EG-domstolens praxis följer att domstolens tolkning av en bestämmelse i EG-rätten klargör och preciserar innebörden och räckvidden av bestämmelsen så som den skall eller skulle ha förståtts och tillämpats från och med sitt ikraftträdande. Detta innebär att EG-domstolens tolkning av bestämmelsen kan och skall tillämpas av de nationella domstolarna även beträffande rättsförhållanden som uppkommit före domen i fråga. Från denna huvudregel kan domstolen göra undantag och med beaktande av en allmän princip om rättssäkerhet som är förankrad i gemenskapsrätten, begränsa möjligheten för alla berörda att återropa den tolkade bestämmelsen för att ifrågasätta rättsförhållanden som har ingåtts i god tro.

Något yrkande om att domen inte skulle tillerkännas retroaktiv verkan framställdes emellertid inte i Danmarksmålet. Domstolen har då inte heller haft skäl att föreskriva något om i vilken utsträckning domen skall ha retroaktiv verkan. Det går alltså inte att dra några säkra slutsatser om domen kan anses ha retroaktiv verkan för Sveriges del.

Domstolens praxis innebär att undantag från principen om retroaktivitet kan göras förutsatt att två grundläggande villkor är uppfyllda. För det första att den berörda medlemsstaten har varit i god tro beträffande den nationella bestämmelsens förenlighet med gemenskapsrätten och för det andra att det föreligger en fara för allvarliga återverkningar om den tolkade bestämmelsen ges full retroaktiv effekt. Dessa krav är de huvudsakliga skäl som kan motivera en begränsning i tiden av rättsverkningarna av en dom från EG-domstolen.

När det gäller kravet att den berörda medlemsstaten skall ha varit i god tro har kommissionen sedan flera år tillbaka drivit linjen att etableringskravet strider mot EG-rätten. Detta talar naturligtvis emot att Sverige varit i god tro beträffande etableringskravet. Samtidigt går det inte att bortse från att EG-domstolen i avgörandena *Bachmann* (C 204/90) och kommissionen mot *Kungariket Belgien* (C 300/90) ansett att ett etableringskrav snarlikt det svenska är förenligt med EG-rätten. *Bachmann*principen har upprätthållits av domstolen i efterkommande avgöranden. Även om kommissionens uppfattning naturligtvis väger tungt är det ändå EG-domstolen som i sista hand tolkar EG-rätten. Sverige får därför anses ha haft fog för sin inställning att etableringskravet är förenligt med EG-rätten och får i vart fall i förhållande till EG-domstolens inställning anses ha varit i god tro.

När det gäller kravet att det skall föreligga en fara för allvarliga återverkningar för att rättsverkningarna i tiden av en dom skall begränsas kan följande anföras. Konsekvensen av att etableringskravet slopas är att även utländska pensionsförsäkringar skattemässigt anses som pensionsförsäkringar. För att en försäkring skall klassificeras som en pensionsförsäkring krävs att en mängd villkor är uppfyllda. Det är inte sannolikt

att det finns skattskyldiga i Sverige som under den tid etableringskravet gällde har tecknat och betalat premier till försäkringar meddelade utomlands som uppfyller villkoren som gäller för pensionsförsäkringar. Sådana försäkringar skulle enligt tidigare regler ha klassificerats som kapitalförsäkringar och premierna hade därför inte varit avdragsgilla. Promemorians bedömning är därför att det inte finns någon större risk för skatteanspråk på grund av förlorad avdragsrätt för premier till utländska pensionsförsäkringar. Däremot finns det en stor risk för skattebortfall om kapitalet i gamla försäkringar överförs till försäkringar meddelade av en försäkringsgivare utomlands, vilket utgången Danmarksålet öppnar för. Detta hänger samman med att det kommer att bli svårare att säkerställa att skatten på utfallande pensioner betalas när pensionsbetalningarna kommer från utlandet. De nya kvalitativa villkoren för pensionsförsäkringar som nu föreslås behöver då kunna föras in retroaktivt i ingångna avtal och dessutom avseende försäkringar meddelade av försäkringsgivare i utlandet. Det framstår inte bara som tveksamt om det överhuvudtaget är möjligt utan också som olämpligt med hänsyn till att det skulle innebära ett stort ingrepp i redan ingångna avtal. En annan risk för skattebortfall är att det är oklart hur en utbetalning från en sådan till utlandet överförd äldre försäkring skall behandlas, eftersom den när utbetalningen sker formellt utgör en kapitalförsäkring enligt gällande regler och således är skattefri. På samma sätt kommer det att bli svårare att driva in avkastningsskatten på kapital som förvaltas i utländska pensionsförsäkringar och det riskerar dessutom att vara lägre än det underlag som avkastningsskatten i dag betalas på. Detta talar för att en retroaktiv tolkning av EG-domstolens dom kan få allvarliga återverkningar för Sverige såväl ekonomiskt som administrativt.

Sammantaget finns det goda argument för att domstolen i ett mål mot Sverige skulle godta en begränsning av domens retroaktivitet bestående i att de nya etableringskravet endast tillämpas på försäkringsavtal som ingås från och med dagen för domen i Danmarksålet.

När nu ett förslag om att ändra etableringskravet blir känt samtidigt som det EG-rättsligt kan antas uppfattas som klarlagt att ett sådant krav står i strid med fördraget finns en uppenbar risk för att de nuvarande reglerna används för skatteplanering i ökad omfattning med skattebortfall som följd. För att den nya lagstiftningen skall bli effektiv krävs särskilda övergångsbestämmelser för äldre pensionsförsäkringsavtal. Det finns därför särskilda skäl för att med stöd av 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen tillämpa de föreslagna reglerna retroaktivt på pensionsförsäkringsavtal som ingåtts fr.o.m. dagen efter överlämnandet av en skrivelse till riksdagen. Regeringen har den 1 februari 2007 överlämnat skrivelsen Meddelande om kommande ändringar av skattereglerna för pensionsförsäkring (skr.2006/07:47) till riksdagen, i vilken promemorians förslag aviserats.

Möjligheterna att flytta värdet på en försäkring

I samband med den s.k. försäkringsrörelse-reformen 1999 infördes en möjlighet i 58 kap. 18 § inkomstskattelagen att utan skattekonsekvenser överföra värdet av en pensionsförsäkring till en annan försäkring meddelad av samma eller annan försäkringsgivare, under förutsättning att

även den nya försäkringen uppfyller den skatterättsliga definitionen av pensionsförsäkring i 58 kap. 4–16 §§ inkomstskattelagen. Reglerna ger försäkringstagaren en möjlighet att utan skattekonsekvenser överföra en pensionsförsäkrings hela värde till en ny pensionsförsäkring. Om denna flyttmöjlighet behålls för kapitalet i befintliga pensionsförsäkringar kan det enkelt överföras till nya försäkringar och på så sätt omvandlas till ”nytt” kapital som kan placeras i Sverige eller i utlandet.

En möjlighet att byta försäkringsgivare är emellertid ett starkt konsumentintresse och kan antas förbättra konkurrensen i pensionsförsäkringsbranschen. Samtidigt saknas för närvarande möjlighet att till fullo bedöma om de nya kvalitativa villkoren för pensionsförsäkring på ett godtagbart sätt säkerställer framtida beskattning av pensioner och pensionskapital. Det gäller bl.a. villkoret att försäkringsgivaren skall lämna kontrolluppgift för försäkringen. Den fortsatta beredningen av förslaget får visa om de i denna promemoria föreslagna reglerna för nya pensionsförsäkringar framstår som ett godtagbart alternativ till nuvarande etableringskrav när det gäller möjligheten att flytta värdet på äldre pensionsförsäkringar. I avvaktan på att en sådan säkerhet uppnås bör möjligheten att flytta en pensionsförsäkrings värde till en annan pensionsförsäkring stoppas.

De nya reglerna bör därför kompletteras med ett slopande av möjligheten att överföra en pensionsförsäkrings hela värde för försäkringar tecknade senast dagen då regeringen överlämnade skrivelsen 2006/07:47 Meddelande om kommande ändringar av skattereglerna för pensionsförsäkring, till riksdagen. Det kan erinras om att regeringen i skrivelsen förklarat att den, om så är möjligt, avser att i den kommande propositionen föreslå regler som på ett godtagbart sätt säkerställer framtida beskattning av pensioner och pensionskapital samtidigt som de inte blockerar möjligheten att flytta värdet i en äldre pensionsförsäkring.

Beståndsöverlåtelse

Förutom möjligheten att flytta värdet på en individuell pensionsförsäkring i 58 kap. 18 § inkomstskattelagen finns en möjlighet att flytta bestånd av livförsäkringar. Svenska försäkringsbolag kan överlåta hela eller delar av sitt försäkringsbestånd till en annan försäkringsgivare inom eller utom landet. Överlåtelse får ske till svenska försäkringsbolag eller utländska försäkringsgivare som har koncession i Sverige eller som är auktoriserade i ett land inom EES. I praktiken har möjligheten att flytta ett försäkringsbestånd utomlands påverkats av avskattningsregeln i 58 kap. 19 § inkomstskattelagen som innebär att om ett bestånd av pensionsförsäkringar flyttas till en försäkringsgivare som inte meddelar pensionsförsäkring skall värdet på försäkringen skattas av. Syftet med regeln är att slå vakt om pensionssyftet. Pensionsförsäkringar skall inte utan skattekonsekvenser kunna överlåtas till pensionsordningar som inte omfattas av de särskilda skattereglerna för pensionsförsäkringar. Om etableringskravet nu ändras till att avse etablering inom EES ändras också förutsättningarna för regelns tillämpning och ett bestånd av pensionsförsäkringar hos en försäkringsgivare i Sverige kan överlåtas till en försäkringsgivare inom EES som också meddelar pensionsförsäkringar utan att avskattning sker.

För att upprätthålla det nuvarande etableringskravet för äldre försäkringar bör dock avskattning fortfarande ske om ett sådant försäkringsbestånd flyttas till en försäkringsgivare som inte kan meddela pensionsförsäkring enligt nuvarande regler. Motsvarande bör gälla om försäkringsgivaren för över försäkringen till en sådan del av sin verksamhet som enligt de gamla reglerna inte avser pensionsförsäkring.

Kapitalpensionsförsäkringar

När det gäller kapitalpensionsförsäkringar föreslås att de särskilda reglerna för dessa försäkringar slopas, se avsnitt 4.3. Det blir alltså inte möjligt att teckna nya avtal om kapitalpension från och med den 2 februari 2007.

Redan ingångna avtal bör naturligtvis även i fortsättningen att behandlas enligt nuvarande regler, dock med vissa undantag vad gäller premiebetalningar efter den 1 februari 2007. Avtalen bör förbli för- mögenhetsskattefria och beskattas med den lägre avkastnings- skattesatsen. För redan avtalade premiebetalningar föreslås särskilda övergångsregler som närmare beskrivs i författningskommentaren.

6 Effekter för de offentliga finanserna

Förslagen i promemorian har tillkommit som en följd av att EG-domstolen förklarat att det inte är förenligt med EG-rätten att tillämpa ett etableringskrav för pensionsförsäkring.

Etableringskravet, dvs. kravet på att försäkringsgivaren skall vara etablerad i Sverige, syftar till att säkerställa att den skattebefrielse som gäller för pensionspremier leder till beskattning när pensionen betalas ut. Om detta samband mellan skattebefrielsen för pensionspremierna och beskattningen av pensionen skall kunna upprätthållas krävs det att Sverige har en generell möjlighet att beskatta pension som grundar sig på i Sverige skattebefriade premier. Detta förutsätter emellertid att pensionen betalas ut från en försäkringsgivares etablering i Sverige.

Etableringskravet har också fungerat som en garant för att avkastningsskatten i dess nuvarande utformning kan tas ut på ett enkelt och skatteadministrativt väl fungerande sätt.

Förslagen i promemorian syftar till att så långt det är möjligt upprätthålla skatteuttaget även med ett etableringskrav som utvidgas till att gälla hela EES. Förslagen förväntas därmed vare sig försvaga eller förstärka de offentliga finanserna. Det bedöms också att eventuella merkostnader på grund av förslagen ryms inom befintliga ramar för tillämpande myndigheter.

7 Författningskommentarer

7.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

28 kap

3 §

Den *fjärde strecksatsen* ändras till följd av det ändrade etableringskravet. Ändringen innebär att en överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som enligt 39 kap. 13 c § likställs med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. kan ske även till ett institut som saknar fast driftställe i Sverige. Med utländskt tjänstepensionsinstitut avses ett institut som bedriver tjänstepensionsverksamhet i Sverige med stöd av lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige, se 39 kap. 13 a §.

58 kap.

1 a §

Punkten 1 i paragrafen har ändrats till följd av att etableringskravet utsträcks till att omfatta tjänstepensionsinstitut inom EES.

2 §

Ett nytt *tredje stycke* har införts där det anges att en pensionsförsäkring som skattas av enligt 58 kap. 19 § tredje stycket skall anses som en kapitalförsäkring. Motsatsvis gäller då att så länge kapitalet hänförligt till en pensionsförsäkring inte har avskattats skall försäkringen skattemässigt behandlas som en sådan försäkring, även om t.ex. villkoren ändrats så att försäkringen inte uppfyller villkoren för pensionsförsäkring. En pensionsförsäkring kan därmed inte ändras till att bli en kapitalförsäkring utan att en avskattning av kapitalet sker.

Som framgår av kommentaren till 19 § avses med att en pensionsförsäkring avskattats att skatteverket fattat ett beskattningsbeslut med den innebörden. Det är då inte möjligt att premier skattemässigt behandlas som pensionsförsäkringspremier för en försäkring som inte uppfyller villkoren för pensionsförsäkring samtidigt som utbetalningarna från försäkringen behandlas som utbetalningar från en kapitalförsäkring.

4 §

Som en förutsättning för att en personförsäkring skall betraktas som en pensionsförsäkring skall gälla att försäkringen skall ha meddelats i en försäkringsrörelse som bedrivs av en EES-försäkringsgivare om försäkringen är meddelad i en sådan verksamhet som denne får bedriva enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. Vad som avses med EES-försäkringsgivare framgår också av nämnda lag.

16 §

I det nya *andra stycket* föreskrivs att ett avtal om pensionsförsäkring måste innehålla ett åtagande av försäkringsgivaren att lämna kontrolluppgift om försäkringen enligt lagen (2001:1227) om själv-

deklaration och kontrolluppgifter. Saknas detta villkor är försäkringen inte att betrakta som en pensionsförsäkring. Om försäkringstagaren är en fysisk person skall uppgift lämnas om dels kapitalunderlaget för beskattningen enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel, dels om inbetalade premier. Oavsett vem som är försäkringstagare skall vidare kontrolluppgift lämnas om från försäkringen utbetalade belopp.

19 §

I det nya *fjärde stycket* införs en avskattningsregel enligt vilken det kapital som är hänförligt till en pensionsförsäkring skall tas upp till beskattning i inkomstslaget tjänst om villkoren för försäkringen ändras eller om parterna på annat sätt förfogar över försäkringen så att den inte längre uppfyller villkoren i 58 kap. inkomstskattelagen. Bestämmelsen har ingen motsvarighet i nuvarande lagstiftning. En avskattning bör anses äga rum i och med att skatteverket fattat ett beskattningsbeslut med den innebörden. Av 2 § följer att efter det att kapitalet hänförligt till försäkringen avskattats behandlas försäkringen skattemässigt som en kapitalförsäkring.

Att avskattning räknas som inkomst av tjänst framgår av 10 kap. 3 § inkomstskattelagen (1999:1229). Av detta följer att det är den försäkrade som skall beskattas eller, i förekommande fall, den försäkrades efterlevande.

En motsvarande avskattningsregel för avtal om tjänstepension som kan jämföras med försäkring infördes den 1 januari 2006 (prop. 2005/06:22).

Övergångsbestämmelser

De nya bestämmelserna skall tillämpas för pensionsförsäkringsavtal som ingåtts från och med den 2 februari 2007. För försäkringsavtal som ingåtts dess för innan (äldre pensionsförsäkringsavtal) skall äldre bestämmelser fortsätta att gälla. Det innebär att äldre pensionsförsäkringsavtal skall vara meddelade i en försäkringsrörelse som bedrivs från en etablering i Sverige för att skattemässigt anses som pensionsförsäkring. Avtalen måste vidare innehålla de villkor som anges i 58 kap. 16 § i dess äldre lydelse. Äldre försäkringar behöver alltså inte innehålla ett villkor om kontrolluppgiftslämnande för att de skall anses som pensionsförsäkring.

Övergångsbestämmelserna innebär vidare att förutsättningarna för avskattning i 58 kap. 19 § skall bedömas utifrån att etableringskravet i dess äldre lydelse tillämpas för äldre försäkringar. Avskattning skall då ske om försäkringsgivaren överlåter äldre pensionsförsäkringar till en försäkringsgivare som enligt etableringskravet i dess äldre lydelse inte kan meddela pensionsförsäkring. På motsvarande sätt skall avskattning ske om en försäkringsgivare för över äldre pensionsförsäkringar till en verksamhet som enligt etableringskravet i dess äldre lydelse inte avser pensionsförsäkringsverksamhet.

När det gäller det nya obligatoriska villkoret för pensionsförsäkring om kontrolluppgiftslämnande införs en särskild övergångsregel. Den innebär

att en försäkring skall anses uppfylla det nya kvalitativa villkoret om det senast den 31 december 2007 har förts in i avtalet.

Övergångsbestämmelsen om att 58 kap. 18 § tredje stycket inte är tillämplig på äldre försäkringar, dvs. försäkringar som tecknats före den 2 februari 2007, innebär att värdet i dessa försäkringar, efter den 1 februari 2007, inte kan flyttas till en annan pensionsförsäkring i Sverige eller EES.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

2 §

Paragrafen innehåller skattskyldighetsbestämmelser.

Punkterna 7 och 8 i paragrafen har ändrats så att obegränsat skattskyldiga som innehar en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring meddelad i en försäkringsrörelse som bedrivs utomlands är skattskyldiga för avkastningsskatten på försäkringen.

Genom att 11 kap. 8 § lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter hänvisar till 2 § första stycket 7 i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel kommer pensionsförsäkringar meddelade utomlands att omfattas av bestämmelsen om kontrolluppgift i denna paragraf.

9 §

Paragrafens tredje stycke slopas som en följd av förslaget att avskaffa möjligheterna att teckna s.k. kapitalpensionsförsäkringar (avsnitt 4.3).

Övergångsbestämmelser

Övergångsreglerna har i huvudsak utformats efter mönster från 1996 års lagstiftning om beskattning av utländska kapitalförsäkringar (prop.1995/97:97). Dessa regler bestämdes i sin tur efter mönster från 1986 års lagstiftning om förmögenhetsbeskattning av livförsäkringar vilka i sin hade 1975 års lagstiftning om ändrade regler för beskattning av pensionsförsäkringar som förebild.

Äldre bestämmelser gäller för försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007 om inte nya premier betalas för försäkringen därefter. Om så sker är huvudregeln att premiebetalningen skall behandlas som ingående av ett nytt försäkringsavtal. När det gäller försäkringar med löpande premie eller avtalad fast premie gäller detta dock endast om en premie som betalas efter den 1 februari 2007

– överstiger den premie som enligt avtalet lägst skall betalas för den aktuella betalningsterminen, eller

– avtalet därefter ändras på ett sätt som medför ökad premieförpliktelse totalt sett eller en tidigareläggning av premiebetalning.

Om en premiebetalning skall anses innebära att ett nytt försäkringsavtal tecknats skall avkastningsskatt betalas med den högre

skattesatsen för den försäkringen och således de nya bestämmelserna tillämpas på försäkringen.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt

3 §

Paragrafens *sista stycke* slopas som en följd av förslaget att avskaffa möjligheterna att teckna s.k. kapitalpensionsförsäkringar (avsnitt 4.3).

Övergångsbestämmelser

Övergångsbestämmelserna är utformade på samma sätt som de till lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Dessa kommenteras i anslutning till den lagen.

7.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter

13 kap

1 §

I paragrafen anges bl.a. att en utländsk försäkringsgivare som bedriver verksamhet i Sverige skall ge in en förbindelse om att lämna kontrolluppgifter enligt denna lag. Med att bedriva verksamhet avses i denna paragraf att verksamheten bedrivs här enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige.

I ett nytt *tredje stycke* undantas en EES-försäkringsgivare från skyldigheten att lämna förbindelse om denne bara meddelar pensionsförsäkringar. Avser verksamheten i Sverige även andra försäkringar gäller således bestämmelserna i första stycket om skyldighet att ge in en förbindelse.

7.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

5 §

Ändringen i första stycket, *sjätte punkten*, innebär att belopp som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring är skattepliktiga förutsatt att avdrag för premier till försäkringen yrkats vid beskattningen i Sverige och att försäkringen meddelats i en försäkringsrörelse som bedrivs inom EES. Belopp som betalas ut från en utländsk pensionsförsäkring till en mottagare som tidigare varit bosatt i Sverige och här yrkat avdrag för premier till försäkringen är alltså skattepliktiga i Sverige.

Första stycket *sjunde punkten* ändras så att den omfattar pension som utgår på grund av förutvarande tjänst i Sverige oavsett varifrån pensionen betalas ut.

7.6 Förslaget till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

14 kap.

14 §

Paragrafen har ändrats till följd av den nya avskattningsregeln som föreslås i 58 kap. 19 § fjärde stycket. Förslaget behandlas utförligt i avsnitt 4.4.